T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih : 05.11.2026
Sayı : 2035

10/5002

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye'de çocuk işçiliğinin nedenlerinin, boyutlarının ve çocuklar üzerindeki etkilerinin; Mesleki Eğitim Merkezleri (MESEM), meslek liseleri, çıraklık ve staj programları kapsamında iş yerlerine gönderilen çocukların karşılaştıkları fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetin, istismarın, uzun çalışma sürelerinin, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmanın, iş kazalarının ve çocuk işçi ölümlerinin; iş yerlerindeki denetim eksikliklerinin, eğitim hakkı ihlallerinin, işverenlerin ve kamu kurumlarının sorumluluklarının araştırılması; çocukların eğitim, sağlık, güvenlik ve gelişim haklarını koruyacak, çocuk emeğinin sömürülmesini önleyecek etkili ve kalıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim.

23.10.2026

Op. Dr. Ali KARAOBA
Uşak Milletvekili

..... Sayılı Meclis Araştırma Önergesinin İmza Çizelgesi

Adı Soyadı	Seçim Bölgesi	İmza
Gürsel Erol	Elazığ Mv.	
Nabir Polat	İzmir	
Rıfat T. Nalbantoğlu	İzmir	
Can Aysar	Tekirdağ	
Barış Bektaş	Konya	
Semra Dinçer	Ankara Mv	
Orhan Sakıbal	Bursa Mv.	
Nermin Yıldırım Kara	İzmir	
Cevdet Akay	Karabük Mv	

GEREKÇE

Çocukların eğitim görme, sağlıklı gelişme, güvenli bir çevrede yaşama ve her türlü şiddet, istismar ve sömürüden korunma hakları, devletin güvence altına almakla yükümlü olduğu temel haklardır. Ancak Türkiye'de çocuk işçiliği, yoksulluk, gelir eşitsizliği, eğitimden kopuş, kayıt dışı istihdam ve yetersiz denetim gibi nedenlerle varlığını sürdürmektedir. Özellikle mesleki eğitim, çıraklık ve staj adı altında çocukların iş yerlerinde uzun saatler çalıştırılması, fiziksel ve psikolojik şiddete maruz bırakılması, ağır ve tehlikeli işlerde görevlendirilmesi ve yaşamlarını kaybetmesi, çocukların korunmasına ilişkin mevcut politikaların bütün yönleriyle değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Mesleki eğitim, çocukların bilimsel ve pedagojik esaslara uygun biçimde meslek edinmelerini sağlayan bir eğitim süreci olmalıdır. Ancak meslek öğrenme amacıyla iş yerlerine gönderilen çocukların ucuz iş gücü olarak görülmesi, eğitim saatlerinin çalışma saatlerine dönüşmesi ve işverenlerin denetimsiz uygulamalarına maruz kalması, mesleki eğitimin temel amacıyla bağdaşmamaktadır.

Çıraklık veya stajyerlik statüsü, çocukların dinlenme, eğitim, sağlık ve güvenlik haklarından vazgeçtiği anlamına gelmemektedir. 21 Ekim 2026 tarihinde basına yansıyan haberlerde, Tekirdağ'ın Kapaklı ilçesinde bir oto tamirhanesinde MESEM kapsamında eğitim gören 14 yaşındaki bir çocuğun iş yeri sahibi tarafından darbedildiği iddia edilmiştir. Olayın güvenlik kamerası görüntülerine yansıdığı, çocuğun ailesinin darp raporu alarak emniyete başvurduğu ve şikâyetçi olduğu belirtilmiştir. Ailenin açıklamalarında, çocuğun sabah 08.00'den akşam 20.00'ye kadar çalıştırıldığı, bazı günlerde çalışma süresinin daha da uzadığı ve cumartesi günleri de çalışmaya devam ettiği ileri sürülmüştür. Bir çocuğun okula veya işe gitmediği gerekçesiyle şiddete maruz bırakıldığı iddiası son derece ağırdır. Meslek öğrenmesi için ailesi tarafından emanet edilen bir çocuğun, iş yerinde korkutulması, darbedilmesi ve gelişim çağında uzun çalışma saatlerine zorlanması kabul edilemez. Bu olayın adli ve idari yönleriyle aydınlatılması kadar, benzer durumların başka iş yerlerinde yaşanmasını önleyecek denetim mekanizmalarının oluşturulması da büyük önem taşımaktadır. Tekirdağ'da gündeme gelen olay, son yıllarda mesleki eğitim kapsamında iş yerlerine gönderilen çocukların yaşadığı ağır vakalardan yalnızca biridir. Ocak 2024'te 14 yaşındaki Arda Tonbul, staj yaptığı iş yerinde sac büküm makinesine sıkışması sonucu yaşamını yitirmiştir. Aynı dönemde 15 yaşındaki Erol Can Yavuz, çalıştığı iş yerinde üzerine sunta bloklarının devrilmesi sonucu hayatını kaybetmiştir. Bu ölümler, çocukların gelişimlerine ve güvenliklerine uygun olmayan işlerde çalıştırılmasının sonuçlarını ortaya koymaktadır.

Kasım 2025'te Mersin'in Anamur ilçesinde Mesleki Eğitim Merkezi öğrencisi 16 yaşındaki Alperen Uygun'un, çalıştığı asansör firmasıyla gittiği inşaatta üçüncü kattan asansör boşluğuna düşerek hayatını kaybetmesi de kamuoyunda tepki yaratmıştır. Konya'nın Karapınar ilçesinde mesleki eğitim kapsamında bir tarım işletmesinde çalıştırılan 16 yaşındaki Eren Dağ'ın elektrik akımına kapılarak yaşamını yitirmesi ise çocukların yeterli koruma sağlanmadan tehlikeli işlerde görevlendirilmesi sorununu yeniden gündeme taşımıştır.

Isparta'da Kasım 2025'te bir MESEM öğrencisi olan 15 yaşındaki Umut Eren Gökçen'in hafta sonu çalışmaya gönderildiği inşaatta asansör boşluğuna düşerek ağır yaralanması da benzer riskleri ortaya koymuştur. Çocukların eğitim gördükleri meslek alanlarıyla ilişkili olsa dahi, ağır ve tehlikeli işlerde yeterli gözetim ve güvenlik önlemleri sağlanmadan çalıştırılmaları, telafisi mümkün olmayan sonuçlara neden olabilmektedir.

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin verilerine atıf yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyon belgelerinde, 2024 yılında 71 çocuk işçinin çalışırken hayatını kaybettiği, 2025 yılının Kasım ayına kadar ise en az 85 çocuk işçi ölümünün kayda geçtiği belirtilmiştir. Aynı değerlendirmede 2023-2024 ve 2024-2025 eğitim öğretim yıllarında MESEM kapsamında bulunan en az 15 çocuğun çalıştıkları iş yerlerinde yaşamını yitirdiği ifade edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarının kayıtlarına dayanan bu veriler ile kamu kurumlarının resmî kayıtlarının karşılaştırılması, çocuk işçiliğinin gerçek boyutlarının ve iş kazalarının nedenlerinin belirlenmesi bakımından gereklidir.

2026 yılında Çalışma ve Toplum dergisinde yayımlanan ve Ankara'nın OSTİM ve Şaşmaz sanayi bölgelerinde 13 MESEM öğrencisiyle yapılan görüşmelere dayanan akademik araştırmada da çıraklık söylemi, çocukların iş yeri deneyimleri ve mesleki eğitim ile çocuk işçiliği arasındaki ilişki ele alınmıştır. Söz konusu araştırma, yalnızca resmî kayıtların değil, çocukların doğrudan deneyimlerinin de mesleki eğitim politikalarının değerlendirilmesinde dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

Türkiye'de çocuk işçiliği yalnızca sanayi siteleri ve atölyelerle sınırlı değildir. Tarım, hayvancılık, mevsimlik işçilik, tekstil, inşaat, hizmet sektörü, küçük işletmeler, sokakta çalışma ve kayıt dışı üretim alanlarında çocuklar eğitim ve gelişim haklarını sınırlandıran koşullarla karşılaşabilmektedir. Özellikle ekonomik güçlükler nedeniyle ailelerine destek olmak zorunda kalan çocukların eğitimden uzaklaşması ve düşük ücretlerle güvencesiz işlerde çalışması, çocuk yoksulluğu ile çocuk işçiliği arasındaki ilişkinin bütün yönleriyle araştırılmasını gerektirmektedir.

Mesleki Eğitim Merkezleri kapsamında öğrencilerin haftanın önemli bölümünü işletmelerde geçirmesi, eğitim ve çalışma arasındaki ilişkinin dikkatle değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Çocukların işletmelerde geçirdiği sürenin ne kadarının gerçek mesleki eğitime, ne kadarının üretim faaliyetlerine ayrıldığı; çocuklara eğitim veren ustaların pedagojik yeterlilikleri; iş yerlerinin seçiminde kullanılan ölçütler ve öğretmenlerin işletmeler üzerindeki gözetim sorumlulukları açıklığa kavuşturulmalıdır. Öğrencilerin ağır kaldırma, tehlikeli makine kullanma, yüksekten çalışma, elektrik tesisatına müdahale, kimyasal maddelere maruz kalma ve benzeri tehlikeli işlerde görevlendirilmesine karşı alınan tedbirlerin yeterliliği incelenmelidir. İş yerlerinin iş sağlığı ve güvenliği koşullarının yalnızca sözleşme yapılırken değil, eğitim süresince düzenli biçimde denetlenmesi gerekmektedir. Ayrıca çocukların yaşına, gelişimine ve eğitim durumuna uygun olmayan görevlerde çalıştırılmasını önleyecek açık ve etkili koruma mekanizmaları oluşturulmalıdır.

Çocukların iş yerlerinde maruz kaldıkları fiziksel şiddetin yanı sıra hakaret, tehdit, aşağılama, zorbalık, psikolojik baskı, mobbing, cinsel taciz, cinsel istismar ve ekonomik sömürü iddiaları da ciddi biçimde ele alınmalıdır. Özellikle işveren veya usta karşısında güçsüz konumda bulunan çocukların şikâyette bulunmaları halinde işlerini, eğitim olanaklarını veya gelirlerini kaybetme korkusu yaşamaları, hak ihlallerinin görünür olmasını güçleştirebilmektedir.

Bu nedenle çocukların ailelerinden, okul yönetimlerinden veya işverenlerden bağımsız biçimde güvenli başvuru yapabilecekleri mekanizmaların oluşturulması gerekmektedir. Şiddet veya istismar bildiriminde bulunan çocukların korunması, psikososyal destek alması, eğitimlerinin kesintiye uğramaması ve sorumlular hakkında etkili adli ve idari süreçlerin işletilmesi sağlanmalıdır. Çocukların işletmelere yerleştirilmesinde Millî Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasındaki görev ve denetim paylaşımı da araştırılmalıdır. Öğrencilerin iş yerlerine hangi ölçütlerle yönlendirildiği, işletmelerin daha önce iş kazası veya hak ihlali nedeniyle yaptırım alıp almadığının kontrol edilip edilmediği, usta öğreticilerin yeterlilikleri ve öğrenci-işletme sözleşmelerinin ne ölçüde uygulandığı değerlendirilmelidir.

İş kazası veya şiddet nedeniyle zarar gören çocukların ailelerinin hukuki destek, tazminat, rehabilitasyon ve sosyal hizmetlere erişimi de önemli bir sorundur. Çocuk işçi ölümleri ve ağır yaralanmalar sonrasında yürütülen adli ve idari süreçlerin etkinliği, işveren ve kamu görevlilerinin sorumlulukları, uygulanan yaptırımlar ve ailelere sunulan destekler bütün yönleriyle incelenmelidir. Yaşanan olayların ardından yalnızca bireysel sorumluların belirlenmesiyle yetinilmeyip aynı risklerin devam etmesine neden olan yapısal eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.

Mesleki eğitim uygulamalarının çocukların akademik gelişimine etkisi de değerlendirilmelidir. İş yerlerinde uzun süre çalıştırılan öğrencilerin derslere devam durumu, akademik başarıları, fiziksel ve ruhsal sağlıkları, sosyal yaşamları, dinlenme olanakları ve gelecekteki eğitim tercihleri araştırılmalıdır. Meslek öğrenme amacıyla iş yaşamına erken yaşta katılan çocukların eğitimden kopması veya eğitimlerini sürdürmekte güçlük çekmesi, fırsat eşitliğini olumsuz etkileyebilmektedir. Öte yandan çocuk işçiliğinin azaltılması yalnızca iş yeri denetimleriyle sağlanamaz. Aile yoksulluğunun azaltılması, çocukların eğitimde kalmasının desteklenmesi, sosyal yardımların güçlendirilmesi, ücretsiz ve nitelikli eğitime erişimin artırılması, kırsal ve dezavantajlı bölgelerdeki çocuklara yönelik özel desteklerin geliştirilmesi gerekmektedir. Çocukların ekonomik nedenlerle çalışmak zorunda bırakılmadığı bir sosyal koruma sisteminin oluşturulması temel hedef olmalıdır.

Kurulacak Meclis Araştırma Komisyonunun Türkiye genelinde çocuk işçiliğinin gerçek boyutlarını, sektörlere ve illere göre dağılımını, MESEM ve mesleki eğitim kapsamında işletmelere gönderilen öğrenci sayılarını, iş yerlerindeki çalışma sürelerini, ücret ve sigorta uygulamalarını, eğitim devamlılığını, iş kazalarını, meslek hastalıklarını, şiddet ve istismar başvurularını bütüncül biçimde incelemesi gerekmektedir.

Komisyon çalışmalarında iş yerlerinin çocukların yaşlarına ve gelişimlerine uygunluğu, iş sağlığı ve güvenliği denetimleri, işletmelerin mesleki eğitim verme yeterlilikleri, usta öğretici eğitimleri, öğrenci şikâyetlerinin değerlendirilmesi, iş kazaları ve çocuk ölümlerinin önlenmesi için alınan tedbirler ile işverenlere uygulanan yaptırımlar araştırılmalıdır. Mesleki eğitim ve staj programlarının çocukların yararına, bilimsel ve pedagojik esaslara uygun biçimde yeniden değerlendirilmesi sağlanmalıdır.

Araştırma sürecinde Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, ilgili kamu kurumları, meslek odaları, işçi ve işveren örgütleri, çocuk hakları kuruluşları, iş sağlığı ve güvenliği uzmanları, akademisyenler, eğitim sendikaları, veliler ve mesleki eğitim programlarında öğrenim gören öğrenciler dinlenmelidir. Çocukların görüşleri, mahremiyetleri ve güvenlikleri korunarak doğrudan dikkate alınmalı; karar süreçlerinde çocukların üstün yararı esas alınmalıdır. Bir çocuğun yetişmesi gereken yer şiddet gördüğü, emeğinin sömürüldüğü ve yaşamının tehlikeye atıldığı iş yerleri değil; okul, oyun alanları ve güven içinde gelişebileceği yaşam ortamlarıdır. Çıraklık ve staj uygulamaları, çocukların eğitim, sağlık, güvenlik ve dinlenme haklarını ortadan kaldıran bir çalışma düzenine dönüşmemelidir. Meslek öğrenme adı altında çocukların ucuz iş gücü olarak kullanılması, ağır çalışma koşullarına maruz bırakılması ve şiddet karşısında korunmasız bırakılması kabul edilemez.

Çocukların iş yerlerinde yaşamlarını kaybettiği, ağır yaralandığı veya şiddete maruz bırakıldığı olaylar karşısında yalnızca açıklama yapılması ve olay bazında soruşturma yürütülmesi yeterli değildir. Devletin görevi, çocuklar zarar gördükten sonra sorumluları belirlemek kadar, bu zararların meydana gelmesini önleyecek güçlü bir eğitim, denetim ve sosyal koruma sistemini oluşturmaktır. Hiçbir çocuğun geleceği işverenlerin insafına bırakılamaz. Çocukların emeğini değil, hayallerini büyütmek sosyal devletin temel sorumluluklarından biridir.

Tüm bu nedenlerle Türkiye'de çocuk işçiliğinin nedenlerinin, kapsamının ve sonuçlarının; mesleki eğitim, çıraklık ve staj kapsamında iş yerlerinde bulunan çocukların maruz kaldıkları şiddet, istismar, sömürü, ağır çalışma koşulları, iş kazaları ve yaşam hakkı ihlallerinin; kamu kurumlarının denetim ve koruma yükümlülüklerinin; çocukların eğitimden kopmasına neden olan ekonomik ve sosyal koşulların bütün yönleriyle araştırılması, çocuk işçiliğini önleyecek, mesleki eğitimi çocuk hakları temelinde yeniden değerlendirecek ve bütün çocukların güvenli, nitelikli eğitime erişimini sağlayacak kalıcı politikaların geliştirilmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederim. 23.10.2026.